

DIGITAAL EDUCATIEF AANBOD

WIE

ZAL HET ZEGGEN?

**_____ CENSUUR EN VRIJE
MENINGSUITING _____ IN DE _____
_____ COLLECTIE _____ VAN
LIBERAS _____**

Inhoud

INLEIDING	3
EINDERTEMEN / ONDERWIJSDOELEN	4
LEERSTOF	6
Vrijheid van meningsuiting.....	7
Kinderrechten.....	7
Censuur.....	7
Censuur in de klas.....	8
WORKSHOPS.....	10
Workshop 1: literatuur.....	10
Workshop 2: beelden	25

INLEIDING

Censuur blijkt nog steeds brandend actueel. Maar wat betekent 'censuur' precies? Waarom wordt er gecensureerd en hoe? In het najaar van 2019 opende de tentoonstelling *Wie zal het zeggen? Censuur en vrije meningsuiting in de collectie van Liberas*. Leerlingen van 8 tot 12 jaar maakten er kennis met begrippen zoals 'censuur' en 'vrije meningsuiting', kregen rondleidingen in de tentoonstelling en het archief. Tijdens creatieve workshops rond het thema 'censuur' werd er dieper ingegaan op 'censuur in de literatuur' en 'beeldmanipulatie'. Kinderen op creatieve en speelse wijze met deze concepten vertrouwd maken en hun kritische blik hiervoor aanscherpen, is het uitgangspunt van dit pakket.

EINDERTEMEN / ONDERWIJSDOELEN

Mens en maatschappij

2.8 De leerlingen kunnen illustreren dat verschillende sociale en culturele groepen verschillende waarden en normen bezitten.

2.13 De leerlingen kunnen het belang illustreren van de fundamentele Rechten van de Mens en de Rechten van het Kind. Ze zien daarbij in dat rechten en plichten complementair zijn.

3.8 De leerlingen kunnen aan de hand van een voorbeeld illustreren dat een actuele toestand, die voor kinderen herkenbaar is, en die door de geschiedenis beïnvloed werd, vroeger anders was en in de loop der tijden evolueert.

3.9 De leerlingen tonen belangstelling voor het verleden, heden en de toekomst, hier en elders.

Muzische vorming (Beeld)

1.2 Door betasten en voelen (tactiel), door kijken en zien (visueel) impressies opdoen, verwerken en erover praten.

1.3 Beeldinformatie herkennen, begrijpen, interpreteren en er kritisch tegenover staan.

1.4 Plezier en voldoening vinden in het beeldend vormgeven en genieten van wat beeldend is vormgegeven.

1.5 Beeldende problemen oplossen, technieken toepassen en gereedschappen en materialen hanteren om beeldend vorm te geven op een manier die hen voldoet.

Muzische vorming (Attitudes)

6.4 De leerlingen kunnen vertrouwen op hun eigen expressiemogelijkheden en durven hun creatieve uitingen tonen.

Lesdoelen

De leerling kan...

- in eigen woorden uitleggen wat censuur en vrije meningsuiting is;
- vrije meningsuiting plaatsen binnen de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens;
- in eigen woorden enkele voorbeelden van censuur geven;
- kritisch nadenken over censuur;
- een onderscheid maken tussen voorbeelden vroeger en nu.

Censuur en vrije meningsuiting

LEERSTOF

1. Lesfasen

Wat is censuur?

Introductie van de thema's censuur en vrije meningsuiting (15 min.)

Toon de film 'Persvrijheid in Egypte' op Het Archief van het Onderwijs (<https://onderwijs.hetarchief.be/collecties/1656791> - filmpje 2).

Vraaggesprek:

- Wat heb je in het filmpje gezien?
- Wat gebeurt er met de journalisten in Egypte?
- Waarom gebeurt dit met hen?
- Wat vind je hiervan?
- Zou dit ook in België kunnen gebeuren? (toon eventueel film 'Persvrijheid in België', <https://onderwijs.hetarchief.be/collecties/1656791> - filmpje 6)

Toon de film 'KLAAR: Wat is censuur?' via Het Archief voor Onderwijs (<https://onderwijs.hetarchief.be/collecties/1656791> - filmpje 1).

Vraaggesprek:

- Wat is censuur?
- Kan je een voorbeeld geven?
- Wie kan er allemaal aan censuur doen?
- Wat vind je van censuur?
- Mag je overal en altijd zeggen wat je denkt?

Vraaggesprek (5 min.)

Zelfcensuur

- Wie is er actief op Instagram, Snapchat, Tik Tok...?
- Welke foto's plaats je daar op?
- Zijn er ook foto's die je niet plaatst of waarbij je een filter gebruikt? Waarom?

De overheid, Facebook, bepaalde organisaties... willen ook niet dat alles allemaal openbaar wordt gemaakt. Daarom doen zij soms aan censuur.

Deze organisaties doen niet enkel aan zelfcensuur, maar verbieden ook aan anderen om dingen te zeggen of te tonen. Ken je hier voorbeelden van?

- Wat zijn de voordelen van censuur?
- Wat zijn de nadelen van censuur?
- Waarom censureren de overheid/sociale media/religieuze groepen...?
- Hoe doen ze dit?

2. Leerstof

Vrijheid van meningsuiting

In de **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948)** is de vrijheid van meningsuiting vastgelegd. De Universele Verklaring van de Rechten van de mens is een verklaring die de Verenigde Naties, een organisatie waarin bijna alle landen van de wereld zitten, hebben aangenomen. Daarin staan de basisrechten van iedere mens beschreven. De basis is dat alle mensen vrij, en gelijk in waardigheid en rechten zijn.

In de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens staat naast recht op eten en drinken, onderwijs en onderdak ook het **recht op vrije meningsuiting**. Daarin staan geen 'behalve als ...', 'maar niet als ...', 'enkel als je rekening houdt met ...'. Toch bepalen de overheid en de media vaak wat we wel en wat we niet mogen zeggen of tonen. Ook in België is er vrijheid van meningsuiting. Dat betekent dat je mag zeggen wat je wil. Maar dit is **begrensd door de vrijheid van de anderen**. Zo mag je bijvoorbeeld niet aanzetten tot haat of geweld. Zo mag je niet alles zeggen wat je denkt als dat anderen kwetst, want dat kan leiden tot pesten.

Kinderrechten

Natuurlijk hebben ook kinderen **recht op een eigen mening**. Het recht op een eigen mening en op inspraak is vastgelegd in het **kinderrechtenverdrag (1989)**. Ook kinderen mogen anderen laten weten wat ze over iets vinden, zonder daarvoor gestraft te worden. Sommige dingen vind je leuk, andere niet. Dat mag je zeggen. Volwassenen moeten zelfs je mening vragen over alles dat jou aanbelangt en ze moeten daar rekening mee houden.

Maar je mag niet zomaar alles zeggen. Je recht om je mening te uiten heeft **grenzen**. Het kan verboden worden als het een gevaar inhoudt voor de veiligheid, de gezondheid of de vrijheid van anderen. Je mag bijvoorbeeld geen kwaad vertellen over andere mensen dat niet waar is.

Censuur

Tegenover het recht op een eigen mening staat censuur. **Censuur** is het **verbieden** van bepaalde informatie, standpunten of uitdrukkingen zoals nieuws of kunst. Het **doel** van censuur is om de bestaande toestand te behouden, om bepaalde meningen of een groep mensen te **onderdrukken**. Censuur kan bijvoorbeeld door de overheid, door clubs, religieuze groepen enz. gebeuren. Soms zeggen die groepen dat ze censuur toepassen om mensen te beschermen, bijvoorbeeld door mensen die vloeken te "bliepen" in muziek of door geen naakte mensen te tonen op televisie.

Censuur heeft als **nadeel** dat je niet mag zeggen wat je denkt. Als je dit wel doet, word je gestraft. Censuur kan ook **voordelen** hebben. Bijvoorbeeld: zo mogen soldaten in hun brieven niet vertellen waar ze zijn, zodat mogelijke vijanden dit niet te weten komen.

Door het **internet** is het moeilijk voor groepen om censuur helemaal door te voeren. Je kan redelijk gemakkelijk toch zien wat bepaalde landen of groepen willen verbergen. Toch proberen landen om ook de informatie via het internet te beperken door het volledige internet of delen ervan af te sluiten voor hun bevolking.

Censuur in de klas

Ook in de klas kan censuur gebeuren, bijvoorbeeld als de juf of meester een klasgenoot straft omdat die opkomt voor zijn of haar eigen mening. Dat mag niet, ook kinderen mogen hun mening zeggen. Maar dat moet wel beleefd gebeuren natuurlijk.

Of er is censuur omdat klasgenoten je uitlachen of pesten om jouw mening.

Vaak leidt dat tot **zelfcensuur**: omdat je bang bent voor bepaalde reacties ga je niet altijd schrijven of zeggen wat je denkt of hoe je je bij iets voelt.

We kunnen samen het **recht op een eigen mening verdedigen** door bijvoorbeeld te zorgen dat iemand die zijn mening zegt niet onderbroken wordt of niet gepest of uitgelachen wordt voor wat zij of hij zegt.

Workshops

WORKSHOPS

Workshop 1: literatuur

1. Lesdoelen

De leerling kan...

- in eigen woorden uitleggen wat censuur en vrije meningsuiting zijn;
- in eigen woorden enkele voorbeelden van censuur geven;
- kritisch nadenken over censuur;
- begrijpt dat een regime met censuur niet noodzakelijk monddood maakt;
- bronnen ontcijferen en identificeren;
- genieten van mooie woorden of zinnen;
- zich poëtisch uitdrukken.

2. Lesopbouw

De leerlingen gaan in groepjes aan de slag. Elk groepje krijgt een pagina uit een boek dat ooit gecensureerd werd (zie fragmenten in bijlage). We lezen de pagina's klassikaal en bespreken waarom dit gecensureerd zou zijn. Vervolgens wordt aangetoond dat censuur ook tot creativiteit kan leiden. De leerlingen maken zelf een gedicht door woorden op de pagina te schrappen en andere woorden zichtbaar te laten. Tot slot lezen de leerlingen de gedichten aan elkaar voor.

3. Lesfasen

Toon enkele voorbeelden van gecensureerde brieven (zie brieven in bijlage) en bespreek ze. (5 min.)

Vraaggesprek:

- Hoe zijn deze brieven gecensureerd? (Door woorden of zinnen te schrappen.)
- Waarom zouden deze brieven gecensureerd zijn?
- Begrijp je nog altijd wat er staat?
- Kan de betekenis van een tekst veranderen als je woorden schrapt?

Zelfstandig lezen (5 min.)

De helft van de klas krijgt een pagina uit Harry Potter en de andere helft uit Winnie The Pooh (zie fragmenten in bijlage). Ze lezen dit zelfstandig.

Bespreking (10 min.)

De leerlingen vormen nu groepjes van 4, waarbij twee personen Harry Potter lezen en de andere twee Winnie The Pooh. Ze vertellen aan elkaar waarover hun fragment gaat en bespreken dit.

Vervolgens krijgen ze in een envelop de titels van de boeken waaruit de fragmenten komen, afbeeldingen van de personages in het fragment, uitspraken over waar de fragmenten gecensureerd zijn (zie kaartjes in bijlage).

Ze bespreken dit en proberen het bij de juiste tekst te plaatsen.

De fragmenten en briefjes worden klassikaal besproken. (10 min.)

Vraaggesprek:

- Uit welk boek komt dit?
- Dit werd/wordt gecensureerd. Waarom?
- Hoe denken jullie hierover?

Harry Potter wordt in heel veel strikt religieuze scholen in de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en andere landen verboden omdat er magie in voorkomt. Katholieke priesters in Polen hebben de boeken zelfs publiekelijk verbrand. Magie en tovenarij gaan volgens hen in tegen hun religie. Sommige andere scholen verbieden het boek omdat het verhaal volgens hen kinderen aanmoedigt om stout te zijn en zich slecht te gedragen. In de boeken komen immers veel grapjes en plagerijen voor. Nog anderen willen liever niet dat hun kinderen de Harry Potterserie lezen omdat ze vinden dat het thema van de dood niet geschikt is voor kinderen.

Winnie The Pooh werd verboden in scholen in de Verenigde Staten en in China omdat in het verhaal dieren kunnen praten, wat als magie wordt beschouwd. In Turkije is het boek verboden omdat één van de hoofdfiguren een varkentje is. In Rusland werden de boeken verboden omdat ze werden gevonden bij een nazi-extremist, die een boek had waarin Winnie The Pooh een hakenkruis droeg. In Polen mocht Winnie niet afgebeeld worden op een speelplaats omdat hij geen broek draagt.

4. Leerstof

Verschillende groepen doen aan **censuur**. Dat kan omwille van hun **geloof** zijn, maar het kan ook door de **overheid** of door goedbedoelende **ouders**. Sommige censuur kunnen we grappig of raar vinden, maar het gebeurt echt en heeft als gevolg dat je in sommige samenlevingen moeilijk aan bepaalde informatie kan raken of dat je gestraft wordt als jij je er niet aan houdt.

Uitleg van de opdracht (5 min.)

Censuur kan ook voor extra creativiteit zorgen. Net zoals die brieven van daarnet gecensureerd zijn, gaan wij deze boeken censureren. Daarbij ontstaat een nieuwe tekst.

Omcirkel in de tekst woorden die bij elkaar kunnen horen of die je mooi vindt. Lees ze dan na elkaar. Klinkt dit goed? Moeten er nog woorden bij of woorden weg?

Je kan ook de volgorde van de woorden veranderen door pijltjes te trekken die je volgt bij het lezen.

Woorden kiezen (10 min.)

De kinderen selecteren woorden in de tekst.

Tussentijdse evaluatie (10 min.)

Wanneer enkele kinderen klaar zijn, lezen ze in tweetallen elkaars tekst aan de hand van de vraag: snap ik wat er staat? Waarover gaat elke zin?

Ze zoeken samen naar oplossingen om de tekst duidelijker of beknopter te maken.

‘Censureren’ van de pagina (15 min.)

Gebruik nu verf en/of foamvelstempels om de rest van de tekst te bedekken. Je kan gewoon alles zwart kleuren, maar je kan ook een tekening maken die bij je gedicht hoort of met vormen zoals cirkels, sterren enz. de pagina bedekken.

Evaluatie (10 min.)

Enkele gedichten worden getoond en voorgelezen aan de hele groep. Er wordt klassikaal besproken waarover de gedichten gaan en hoe ze aanvoelen.

Anvers. le 20 septem bre 1914.

Monsieur cher Monsieur,

Votre lettre m'a fait beaucoup de plaisir.
Surtout, je constate que vous ne
voulez pas me nuire.
En second lieu, je remarque qu'il y
a de nouvelles et si intéressantes. Je
~~vous envoie ci-joint une brochure~~
~~concernant la situation~~.

En effet, dans la présente note que je
vous ai envoyée, j'ai expliqué tout
au long que le Dr. Proulx avait dû
quitter l'université pour venir faire des
études à la Faculté de Médecine:
je n'ai pu que vous en dire un peu plus.
Je vous prie d'agréer, Monsieur,
ma très haute estime.

Yves Gauthier

~~Je ne suis pas fâché, et~~
~~je ne suis pas fâché, et~~
~~je ne suis pas fâché, et~~

A la seconde entrevue lorsque j'eus eu
rapporté la fin de mon voyage à l'égard
de votre griffe, vous m'avez affirmé
que cela avait été fait à votre insu et
vêlie vos promesses -

Aujourd'hui, je dois conclure de votre
lettre que vous n'avez même pas le ma-
nière de que vous m'avez faite ces prom-
esses dans le cas contraire de la question.

C'est profondément regrettable et je vous
de beaucoup préféré qui après avoir été
les prisonniers vous avez d'un seul coup
me de mon de dans un seul et à moi-
même de à l'été vous à qui j'ai fait

Veiligheid: brief gecensureerd tijdens WO I - Max Hallet

Antwerpen, 20 september 1914

Mijn beste minister,

Uw brief heeft me sterk verbaasd. Eerst en vooral stel ik vast dat u me niet wilt ontvangen.

Ten tweede, merk ik dat er opnieuw een misverstand is.

In feite heb ik, in het [REDACTED] briefje dat ik u heb bezorgd, alles uitvoerig uitgelegd, namelijk dat de dokter Leuven moest verlaten om hier een gebroken pols te verzorgen. Ik heb bij mijn briefje zelfs een radiografie gevoegd.

Op het tweede onderhoud, toen ik u de door u ondertekende weigering terugbracht, heeft u beweerd dat dit zonder uw medeweten was gebeurd en heeft u uw beloftes herhaald.

Vandaag moet ik uit uw brief concluderen dat u mijn briefje zelfs niet heeft gelezen en dat u me beloftes heeft gedaan zonder op de hoogte te zijn van de vraag.

Dat is erg jammer en ik had liever gehad dat u de stukken had gelezen en vervolgens mijn vraag had verworpen.

Ik moet vaststellen dat meneer de dokter, zoals ik u heb gezegd, niet wil plooiën.

Ik zal niet meer op dit ongelukkig incident terugkomen. Mijn beste groeten, mijn beste minister.

Max Hallet

Veiligheid: transcriptie brief gecensureerd tijdens WO I - Max Hallet

Le 21 février 1917.

On avait eu de long cribes : ici c'est fini de nous embêter bien !

Nous avons quitté ce matin à 5 h. (révisé à 4 h.) les petits camions de la carte vous dira si c'est une longue route de diadème jus : qu'ici, surtout qu'il faut tenir compte de notre chargement (pauvres) nous n'avons eu qu'un vrai repos de 3/4 heures à mi-chemin pour nous permettre manger un peu de soupe au bord de la route.

Je ne vous dis pas où nous sommes logés c'est inutile et qui soit si cette lettre ne tombera pas entre les mains d'un commandant de sous-marin, ou de l'un ou l'autre infanterie. Tout ce que je puis vous dire, c'est que nous avons trouvé, ici, c'est une superbe cantonnement avec une petite baraque ff. de cantine avec du feu. Nous saurons donc où nous tenir en cas de danger des tranchées, c'est là un point très important.

J'aimerais vous demander deux choses nécessaires à mon installation :

1. une ~~batterie~~ ~~placette~~ ~~pour~~ ~~l'usage~~ ~~et~~ ~~mon~~ ~~installation~~

2. une ~~petit~~ nécessaire à confectionner (aussi petit que possible : petit bouton, gros fil, gros aiguilles etc....)

Chers chers Parents,

Par l'entremise d'un camarade qui part pour l'Angleterre je m'empresse de vous faire parvenir ces quelques lignes. Elles ont pour but de préciser les "on dit", et de vous rassurer à mon sujet.

Nous avons donc quitté notre repos pour reprendre le service de ~~diadème~~. Je ne doute pas que ce mot vous aura fait dresser les cheveux sur la tête ! L'air est profond... si peut-être il a fait mauvais à notre endroit n'oubliez pas que les fleurs et les jolies femmes ont leur temps où il en est de même pour les mauvais secteurs, les jours se suivent et ne se ressemblent pas. Il fait ici encore plus calme qu'au repos et c'est avec une cri de satisfaction que nous avons jeté nos sacs.

Rest. on dit... que le repos a été pour nous une période d'oubli. Tout on nous fait tenir nous avons eu plusieurs jours de nuit faire des manœuvres dans le ralle depuis ~~le~~ : ~~le~~ jusqu'à la frontière, pour monter et descendre les dunes avec tout notre chargement et pièces. On se levait à 4 h. pour rentrer crevés à la même heure de l'après-midi.

C'est avec joie que nous nous sommes entendus dire de ne pas trop circuler pendant le jour !

3/

Je ne puis avec vous remercier pour les bons envois qui vous me font si régulièrement, cette bonne margarine est meilleure que la beurre me semble-t-il. Ne pourriez-vous peut-être pas trouver à Londres du ~~bon~~ ~~bon~~ ~~bon~~ ? Un type de la Cte en a reçu de Londres et je dois dire que c'est très bon ! Pour ce qui en est du reste, il ne me manque rien pour le moment.

La dure période de froid est enfin passée et nous en sommes si très heureux car les maladies diminuent très nombreux.

Je crois que j'ai complètement oublié de vous remercier pour la musique qui m'a été envoyée et j'a quelques jours, c'est bien l'air que j'aimais -

Me voilà donc complètement débarrassé de mes misères, cela a cessé dès l'arrivée du temps plus chaud, dans tous les cas cela faisait très mal..

Pour ce qui en est des congés, l'un jour on parle de les fermer, puis on repart de les rétablir, ce qui fait

que je ne puis rien vous dire de fixe, tout ce qui est certain c'est que ce ne sera pas encore mon tour avant / mois d'ici. -

J'espère que les sautés sont bonnes. Pour vous prouver que la mienne ne laisse pas à désirer je vous enverrai qu'en cours de route je rencontre deux anciens officiers que j'avais connus à la Base Navale et il n'ont pu s'empêcher de me dire : Mais comme vous avez grossi ! - Il est certain que je me porte beaucoup mieux qu'alors -

Au revoir mes chers Parents, en espérant que cette lettre ne sera pas censurée, je vous embrasse de tout cœur

J. Pecher.

21 februari 1917

Mijn liefste ouders

Met de hulp van een kameraad die naar Engeland vertrekt, haast ik me om jullie deze enkele zinnen te bezorgen. Ze willen de praatjes voorafgaan en jullie geruststellen over mezelf.

We hebben dus onze rustplaats verlaten om de sector [REDACTED] terug in te nemen. Ik twijfel er niet aan dat dit nieuws jullie de haren uit het hoofd doet trekken! Maar dat is een vergissing.... Hoewel het er misschien slecht aan toeging op deze plaats, moeten jullie niet vergeten dat de bloemen en de mooie meisjes ook hun tijd kennen en dat ook in de slechte sectoren de dagen elkaar opvolgen en niet op elkaar lijken. Het is hier nog kalmer dan tijdens de rust en het is met een uitroep van tevredenheid dat we onze zakken hebben neergegoid.

We mogen zeggen ... dat de rustplaats voor ons een vermoeiende periode was. Zoveel dat ze ons hebben doen zwoegen. We moesten verschillende opeenvolgende dagen manoeuvres doen in het zand van [REDACTED] tot aan de grens, om de duinen op te klimmen en af te dalen met al onze bagage. We moesten opstaan om half vijf, om doodvermoeid terug te keren op hetzelfde uur in de namiddag.

[...]

Tot ziens mijn liefste ouders. In de hoop dat deze brief niet wordt gecensureerd, geef ik jullie een kus met mijn hele hart.

Jullie Jean

TEIGETJE WORDT ONTDOLD

Hoofdstuk 7

Teigetje wordt ontdold

Op een dag zaten Konijn en Knorretje voor de deur van Poeh z'n huis naar Konijn te luisteren, en Poeh zat er ook bij. Het was zo'n warme middag waar je slaap van krijgt, en het bos ruiste zacht. Het leek of het in Poeh z'n oor fluisterde: 'Luister maar niet naar Konijn, luister alleen naar mij.' Dus ging hij er eens lekker voor zitten om niet naar Konijn te luisteren, en af en toe deed hij zijn ogen op een kiertje open en zei: 'Ach' en deed ze dan weer dicht en zei: 'Zo zo' en van tijd tot tijd zei Konijn met een ernstige stem: 'Begrijp je wat ik bedoel, Knor?' en dan knikte Knorretje ernstig dat hij het begrepen had.

'Om kort te gaan,' zei Konijn, die nu eindelijk klaar was met zijn verhaal, 'Teigetje wordt met de dag doller, en ik vind dat we hem eens een lesje mochten geven. Vind je ook niet, Knor?'

Ja, Knor moest toegeven dat Teigetje wel erg dol was, en dat het misschien een goed idee was om hem een beetje te ontdollen.

'Zo is het,' zei Konijn. 'Wat zeg jij ervan, Poeh?'

Poeh schrok en sprong zijn ogen open: 'Buitengewoon,' zei hij.

'Buitengewoon wat?' vroeg Konijn.

'Wat je daarmee zei,' zei Poeh, 'ongetwijfeld.'

Knor gaf hem een zetje met zijn elleboog, en Poeh, die hoe langer hoe meer het gevoel kreeg dat hij ergens anders was, stond op en begon naar zichzelf te zoeken.

'Maar hoe doen we het?' vroeg Knorretje. 'Wat voor lesje, Konijn?'

'Ja, dat is het hem nou juist,' zei Konijn.

Lesje? dacht Poeh. Waar heb ik dat woord eerder gehoord?

'Je hebt zo iets als Driesteveel,' zei hij. 'Christoffer Robin heeft eens geprobeerd het me uit te leggen. Maar het ging niet.'

'Wat ging niet?' zei Konijn.

'Wat moest er dan gaan?' zei Knorretje.

Poeh schudde zijn kop.

'Ik weet het niet,' zei hij, 'maar het ging niet. Waar hadden we het ook weer over?'

'Poeh,' zei Knor, en hij keek hem verwijtend aan, 'je hebt helemaal niet geluisterd naar wat Konijn zei.'

'Ik heb wel geluisterd, maar ik had een pluisje in mijn oor. Ach, zeg nog even waar het over ging, Konijn.'

Konijn vond het alleen maar mooi om dingen nog eens een keer te zeggen, dus vroeg hij waar hij moest beginnen; en toen Poeh zei, vanaf het moment dat het pluisje in zijn oor was gekomen, en Konijn had gevraagd wanneer dat dan was en Poeh weer zei dat hij dat niet wist, omdat hij het niet goed had kunnen verstaan, toen zei Knorretje ineens dat ze alleen maar hadden geprobeerd iets te bedenken om Teigetje te ontdollen, want al was het nog zo'n aardig dier, hij was wel een dulle spring-in-'t-veld.

'Ah, juist,' zei Poeh.

'Weet je wat het met Teigetje is,' zei Konijn, 'van alles een beetje te veel.'

Poeh probeerde ook iets te bedenken, maar alles wat hij bedenken kon, hielp helemaal niet. Daarom begon hij het maar zachtjes voor zich heen te zingen.

'Hierheen!' fluisterde Harry tegen de anderen en hoewel ze verstijfd waren van schrik, slopen ze toch haastig door een lange galerij vol harnassen. Ze hoorden Vilder dichterbij komen. Plotseling maakte Marcel een angstig, piepend geluidje en zette het op een lopen. Hij struikelde, greep Ron om zijn middel en viel tegen een harnas.

Er volgde voldoende geratel en gekletter om het hele kasteel wakker te maken.

'LOPEN!' schreeuwde Harry en ze sprintten de galerij uit, zonder te kijken of Vilder hen volgde. Ze zwaaiden om de deurpost heen en hielden door de ene gang na de andere. Harry ging voorop, ook al had hij geen idee waar ze waren. Ze doken onder een wandkleed door, merkten dat ze zich in een geheime gang bevonden, renden die zo snel mogelijk door en kwamen uit bij het Bezweringslokaal, dat een heel eind van de prijzenkamer was.

'Volgens mij zijn we hem kwijt,' hijgde Harry, die tegen de kille muur leunde en zijn voorhoofd afveegde. Marcel stond dubbelgobogen uit te blazen.

'Ik – zei – 't – toch,' pufte Hermelien, die haar hand tegen haar zij drukte. 'Ik – zei – 't – toch.'

'We moeten zo snel mogelijk terug naar onze eigen toren,' zei Ron.

'Malfidus heeft je beetgenomen,' zei Hermelien tegen Harry. 'Dat snap je toch wel? Hij was helemaal niet van plan om te komen opdagen – Vilder wist dat er iemand in de prijzenkamer zou zijn. Waarschijnlijk heeft hij een tip gekregen van Malfidus.'

Harry dacht dat ze waarschijnlijk gelijk had, maar hij was niet van plan om dat toe te geven.

'Laten we gaan.'

Zo eenvoudig was het niet. Na hoogstens tien passen rammelde er een deurknop en kwam er iets uit een lokaal schieten.

Het was Foppe. Hij slaakte een kreetje van verrukking toen hij hen zag.

'Hou alsjeblieft je mond, Foppe – dadelijk worden we nog van school gestuurd.'

Foppe grinnikte.

'Stiekem rondsluipen in het holst van de nacht? Kleine eerstejaartjes? Foei, foei, foei. Stouterdies, stouterdies. Wie weet worden jullie wel gesnapt.'

'Niet als je ons niet verradt. Alsjeblieft, Foppe.'

'Eigenlijk zou ik het tegen Vilder moeten zeggen,' zei Foppe met

zijn braafste stem, maar met een boosaardige schittering in zijn ogen. 'Het is voor jullie eigen bestwil, weet je.'

'Uit de weg!' snauwde Ron, die uithaalde naar Foppe – en dat was een grote vergissing.

'LEERLINGEN UIT BED!' brulde Foppe. 'LEERLINGEN UIT BED OP DE BEZWERINGENGANG!'

Ze doken onder Foppe door en renden voor hun leven. Helemaal aan het eind van de gang kwamen ze bij een deur – en die zat op slot. 'We zijn er geweest!' kreunde Ron terwijl ze hulpeloos tegen de deur duwden. 'We kunnen het wel schudden! Zeg maar dag met je handje!'

Ze hoorden voetstappen: Vilder die haastig op het geschreeuw van Foppe afkwam.

'Opzij!' snauwde Hermelien. Ze greep Harry's toverstok, tikte op het slot en fluisterde: 'Alohomora!'

Het slot klikte en de deur zwaaide open. Ze sprongen naar binnen, deden de deur dicht, drukten hun oren ertegen en luisterden.

'Waar zijn ze, Foppe?' zei Vilder. 'Vooruit, zeg op. Snel.'

'Eerst "alsjeblieft" zeggen.'

'Hou op met dat gedonder, Foppe! Waar zijn ze?'

'Ik zeg toch niet niks als jij niet alsjeblieft zegt!' zei Foppe, met zijn irritante, zangerige stem.

'Nou, goed dan – alsjeblieft.'

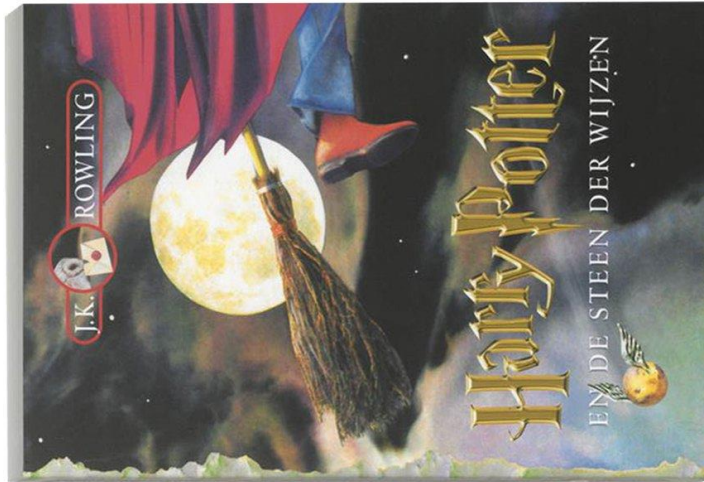
'NIKS! Ha ha! Ik zei toch dat ik niet niks zou zeggen als jij niet alsjeblieft zei! Ha ha! Haaaa!' Ze hoorden Foppe wegsuizen en Vilder woedend vloeken.

'Hij denkt dat deze deur op slot is,' fluisterde Harry. 'Nu redden we het wel – hou op, Marcel!' Marcel zat al minstens een minuut aan de mouw van Harry's ochtendjas te plukken. 'Wat is er nu weer?'

Harry draaide zich om – en zag maar al te goed wat er was. Even dacht hij dat hij in een nachtmerrie verzeild was geraakt – het was gewoon te veel, na alles wat ze al hadden meegemaakt.

Ze stonden niet in een kamer, zoals hij eerst had gedacht, maar in een gang. De verboden gang op de derde verdieping. En nu begreep hij waarom hij verboden was.

Ze keken récht in de ogen van een monsterlijke hond, een hond die zo groot was dat zijn rug tegen het plafond schraapte. Hij had drie koppen. Drie paar rollende, krankzinnige ogen; drie neuzen, die tril-lend en snuivend in hun richting wezen; drie kwijlende bekken, vol enorme gele tanden en slijmerige speekseldraden.

Het boek leert kinderen over magie en hekserij en moet daarom verboden worden.

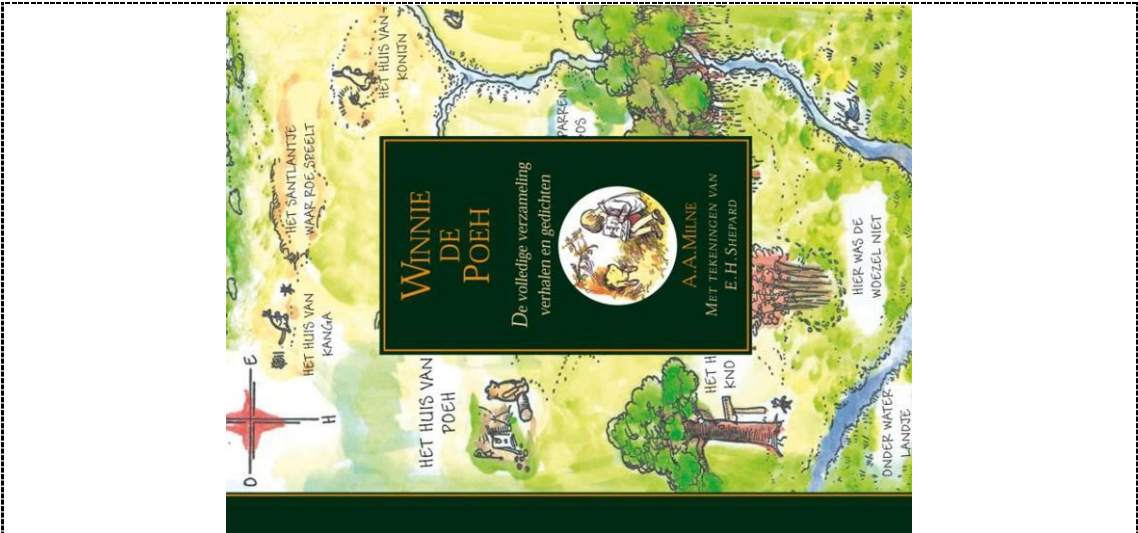

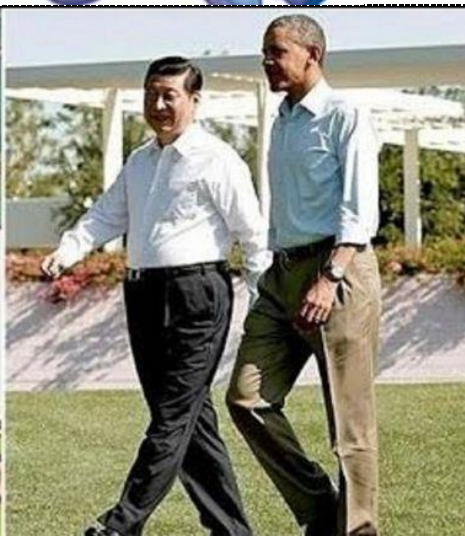
Het thema van de dood is niet geschikt voor kinderen. Het boek moet verboden worden om kinderen te beschermen.

Religieuze groepen censureren het boek.

In het verhaal komen veel stoute kinderen voor, die allerlei kattenkwaad uithalen en ongehoorzaam zijn. Daarom kan het een slechte invloed hebben en moet het verboden worden.

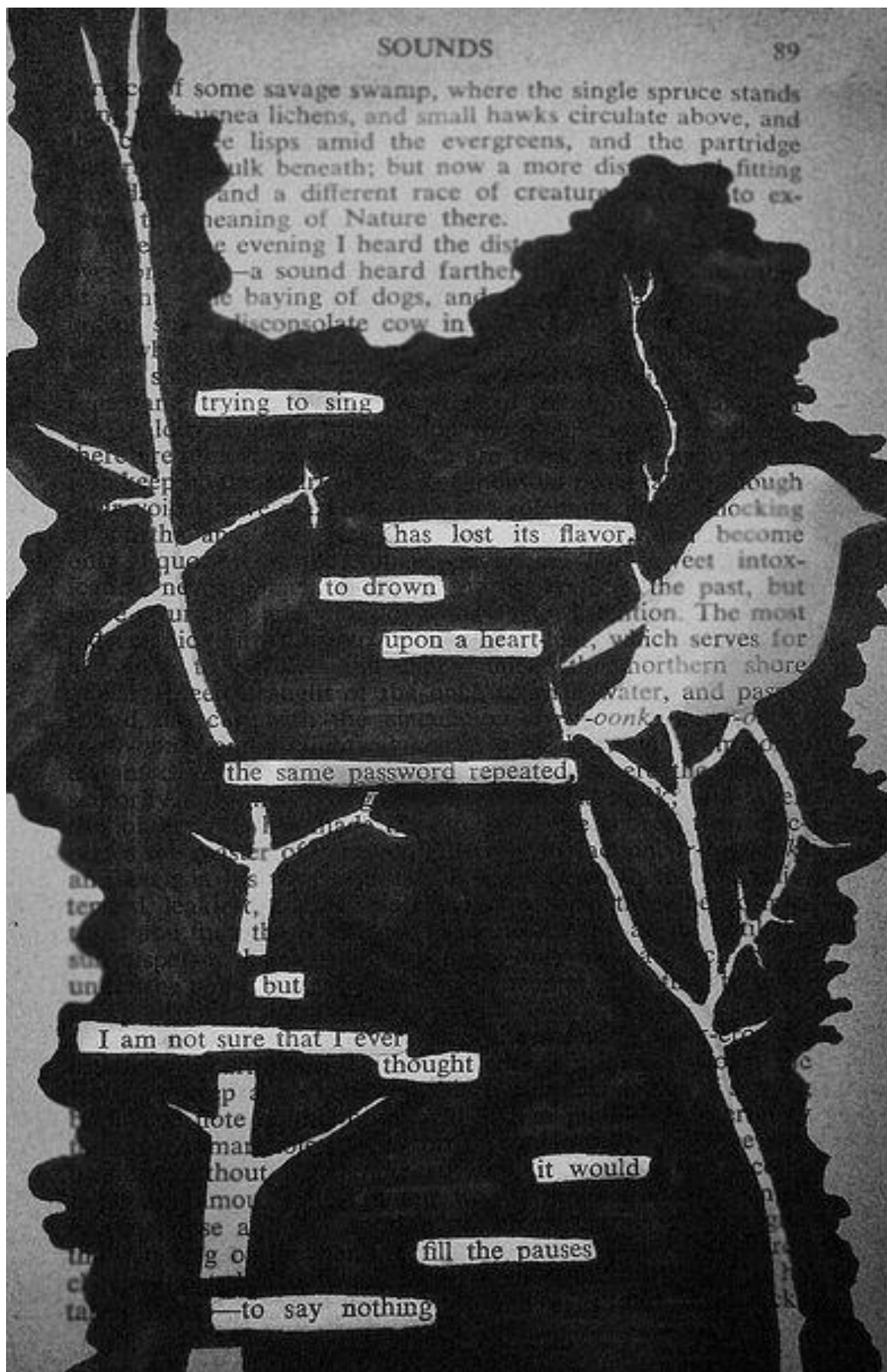
In het boek komen sprekende dieren voor. Dat is magie, en dus moet het boek verboden worden.

Eén van de hoofdfiguren is een varkentje. Omdat varkens als onrein worden beschouwd, wou een televisiekanaal de film over het boek niet uitzenden.

De president wordt vergelijken met de
hoofdfiguur. Maar met de president mag niet
gelachen worden!

De hoofdfiguur mag niet op een speelplaats
afgebeeld worden, want hij draagt geen broek.

no use of them here. However, no doubt
child of want be glad of them."

Now he brought before my master, but it
seemed I was not accounted fit to see his face before my training

It was a clean old house, very cool, with a set of chambers
room, a long out of doors, seemed, so, with
an antique, or an old divan with burst cushions, and
to another, with good furniture, set out I sup-
posed for store than use. At one end was a table with a
fine carved chair; there was a sideboard with good
enamelled copper; yet at the other end stood a simple bed
neath an embroidered canopy. Strangely, there was no
had its clothesstool, and its door was open. All was polished and
clean, yet had no air of habitation. The covers festooned the
fretted windows; the light came in as green as water in a fish-
pool.

However, it soon appeared there was method in all this. This
was my training.

The eunuch sat in the carved chair enacting the master, in-
structing me in serving this dish or that, or pouring wine, setting
down the cup or putting it in the master's hand. His manners
were so easy enough for any one to learn, he never struck or cursed
me, and I felt no ill will to him. I saw how he inspired in me
confidence in my training, and I observed that indeed I had
changed my state, and was growing calmer.

My noon meal was brought here; I did not eat with the
servants. I had seen no one but the eunuch, since I came to this
house. It began to seem uncanny; I dreaded being forced to
sleep here too in the great bed, as was said there would be ghosts
at night. But after my supper, and a little sleep, I went to the
privy I went to had no more to say about, it was overgrown and
full of spiders, as if not used for years.

Next morning, the eunuch, looking through all yesterday's
lessons, as his air of his dignity could show it, he seemed
thought, "Of course, he expects the master;
and growing anxious, he once let fall a plate.

The door swung open, and, as if it had revealed a
new world, a young man came in. He strode

most important about ourselves: “that we are conscious, intentional, and rational creatures”.

But some argue that neuroscience may yet change our views. Cognitive neuroscientists Joshua Greene and Jonathan Cohen speculate that, as increasingly sophisticated neurological explanations penetrate our lives, neuroscience may eventually overthrow the intuitive sense of free will that runs deep in all of us. None of us (after all) has control over the many causes, “from the genes you inherited, to the pain in your lower back, to the advice your grandmother gave you when you were six”, that act through our brains to make us “who [we] are and what [we] do”. Neuroscience research may serve to reinforce the idea that all of our beliefs and desires are the products of forces beyond our control, and do this so compellingly that we can no longer ignore it. We will grow up “completely used to the idea that every decision is a thoroughly mechanical process, the outcome of which is completely determined by the results of prior mechanical processes”.

As a result, we may become uncomfortable with the law’s stance that people can be held morally responsible for their actions. Perhaps we will demand a more compassionate perspective on criminal behaviour, in which, to use a French proverb, “to know all is to forgive all” and deterrence, rather than retribution, is the primary purpose of punishment. Neuroscience, argue Greene and Cohen, is no problem for the law as it stands – but may eventually be the intuition-changing force that transforms it. “For the law,” suggest Greene and Cohen, “neuroscience changes nothing and everything”.

Recent progress in the cognitive sciences is potentially no less controversial. In particular, those who prefer a self-conception that includes a rational, reflective self that is firmly in charge may not like what is to be found there. A particular speciality of contemporary social psychology is the demon-

Workshop 2: beelden

1. Lesdoelen

De leerling kan...

- in eigen woorden uitleggen wat censuur en vrije meningsuiting zijn;
- in eigen woorden enkele voorbeelden van censuur geven;
- kritisch nadenken over censuur;
- begrijpt dat een regime met censuur niet noodzakelijk monddood maakt;
- beelden interpreteren;
- experimenteren met teken- en schildertechnieken om een beeld aan te passen of aan te vullen.

2. Lesopbouw

We bekijken enkele kunstwerken klassikaal en bespreken waarom deze gecensureerd zijn. De leerlingen kiezen een van de kunstwerken. Vervolgens gaan we zelf aan de slag om de kunstwerken aan te passen, zodat ze misschien toch langs de censuur passeren.

3. Lesfasen

Toon enkele voorbeelden van gecensureerde kunstwerken (zie afbeeldingen in bijlage) en bespreek ze. (15 min.)

Vraaggesprek:

- Wat zie je op dit kunstwerk?
- Wat betekent dit kunstwerk volgens jou?
- Van welke tijd zou dit zijn?
- Dit werd in [land] door [overheid/kerk/...] gecensureerd. Het mocht niet getoond worden of ze probeerden te verbieden dat het getoond werd. Waarom is dat het geval?
- Hoe denk jij hierover? Mag dit volgens jou getoond worden?

In **China** wordt sommige kunst van **Zhao Bandi** verboden omdat het te kritisch is voor de overheid. Een voorbeeld is het schilderij *Scenery with cameras* (2015), dat kritisch staat tegenover de alomtegenwoordige camera's in de straten die je overal filmen.

De foto van **John Lennon** werd gefotoshopt voor een albumhoesje dat in 2010 uitkwam. Daarbij werd de sigaret uit zijn vingers verwijderd.

Het Oordeel van Paris van Peter Paul Rubens (ca. 1638) werd door Facebook verwijderd omdat er blote mensen op staan.

In de **Verenigde Staten** werd door de overheid geprobeerd om een tentoonstelling met schilderijen van gevangenen te verbieden omdat ze een beeld geven van hun leven in de gevangenis en omdat zo een platform wordt gegeven aan mensen die gevangen zitten omwille van ernstige misdaden. Eén van die schilderijen is *Hands holding flowers trough bars* (2016) van **Muhammad Ansi**.

Beeldmanipulatie (5 min.)

Toon enkele voorbeelden van gemanipuleerde beelden uit de collectie.

Vraaggesprek:

- Wat is er met deze plaatjes gebeurd? (Ze werden gemanipuleerd.)
- Waarom zouden deze plaatjes aangepast zijn?
- Uit welke tijd zouden deze plaatjes dateren?

4. Leerstof

Beeldmanipulatie wil zeggen dat de oorspronkelijke beelden aangepast zijn. Op de foto worden bepaalde delen van het beeld **veranderd, verwijderd of toegevoegd**. Nu is het gemakkelijk om beelden te veranderen, door bijvoorbeeld Photoshop te gebruiken. Vroeger was dat moeilijker, maar het gebeurde ook toen al. Hoewel we soms denken dat een foto altijd de waarheid toont, kunnen deze dus ook **gecensureerd en gemanipuleerd** worden.

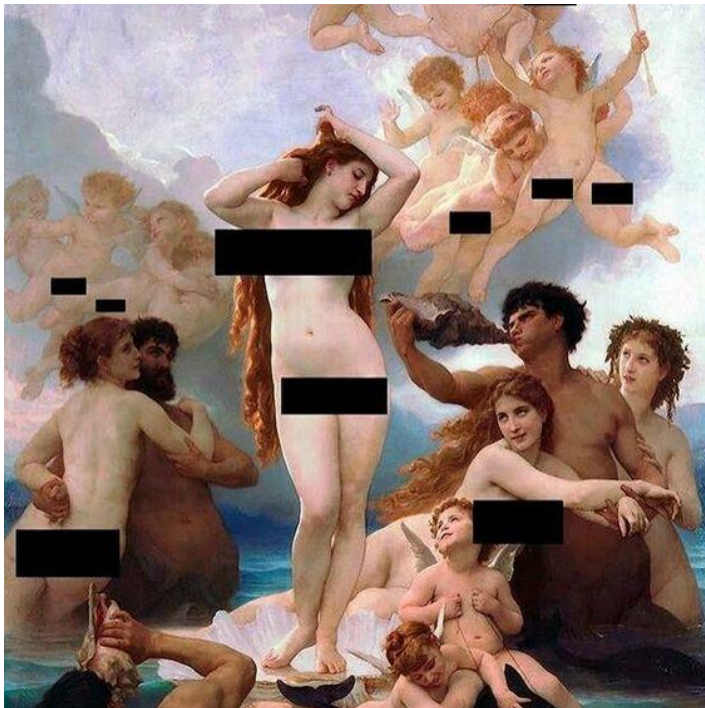
De leerlingen kiezen een plaatje uit de collectie van Liberas (zie afbeeldingen in bijlage of via www.liberas.eu). Ze bedenken wat eventueel gecensureerd moet worden en vertellen waarom dat zou zo zijn. (10 min.)

ALTERNATIEF: de leerlingen kiezen een plaatje uit een reeks foto's uit de collectie van Liberas en denken na over wat eventueel gecensureerd moet worden.

Uitleg van de opdracht (5 min.)

Vaak worden delen van beelden verwijderd of verborgen met zwarte balkjes, maar het kan ook creatiever.

Toon enkele voorbeelden.

Voortonen opdracht (10 min.)

Toon hoe stempels gemaakt kunnen worden van wc-rolletjes.

Liberas

CENTRUM VOOR DE GESCHIEDENIS VAN
HET VRIJE DENKEN EN HANDELEN

(zie: <http://howtomake.nl/10x-knutselen-met-een-wc-rol/>)

Toon hoe prenten uit kranten creatief gebruikt kunnen worden in een collage.

Toon hoe stiften, potloden, verf ... gebruikt kunnen worden.

Censureren van de kunstwerken/afbeeldingen (20 min.)

De kinderen gaan nu zelf aan de slag en doen aan beeldmanipulatie. Ze voegen op een creatieve manier iets toe aan het beeld dat ze kozen zodat mogelijke controversiële elementen verborgen worden zonder dat het opvalt.

Het censureren kan gebeuren met stiften, potloden, verf, stempels ... of door prenten uit kranten te knippen en op hun afbeelding te kleven.

ALTERNATIEF: de extra elementen worden niet rechtstreeks op het beeld aangebracht, maar op een plastic mapje dat voor het beeld wordt gehangen. Zo kunnen de kinderen zowel het originele beeld zien als de gecensureerde versie, door het plastic mapje voor het beeld te houden of omhoog te doen.

Evaluatie (5 min.)

Besprek enkele werkjes klassikaal aan de hand van een *vraaggesprek*:

- Waarom heb je het kunstwerk/de afbeelding zo gecensureerd?
- Verandert dit de betekenis van het beeld?
- Hoe kunnen kunstenaars best met censuur omgaan volgens jullie?

Extra

Geef enkele gecensureerde kunstwerken en laat de kinderen de gecensureerde delen met hun fantasie aanvullen. (10 min.)

Laat de kinderen nadenken over iets wat ze niet durven of mogen zeggen op school, thuis of in de jeugdbeweging. Laat hen dit tekenen of schrijven. Laat vervolgens hun buur deze tekst of tekening censureren. (15 min.)

4. Materiaal

Knutselmateriaal

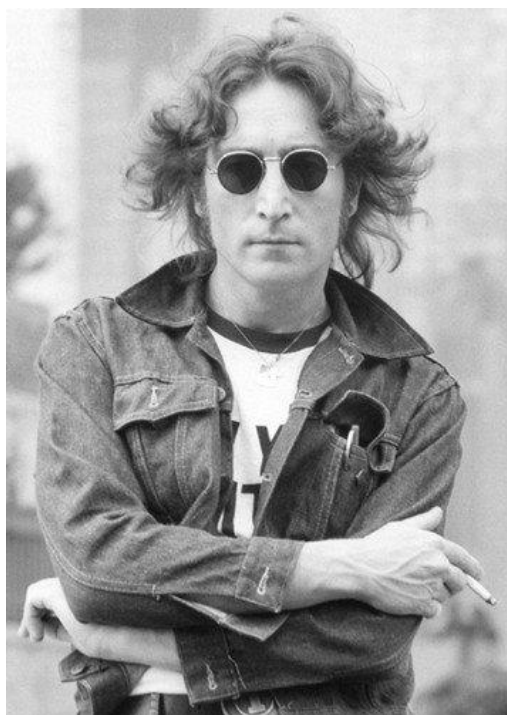
schorten
verf
potloden
scharen
foamvellen
kurken
kranten en tijdschriften
lijmstiften
rolletjes wc-papier
doorzichtige plastic mapjes

Zhao Bandi *Scenerv with cameras* (2015)

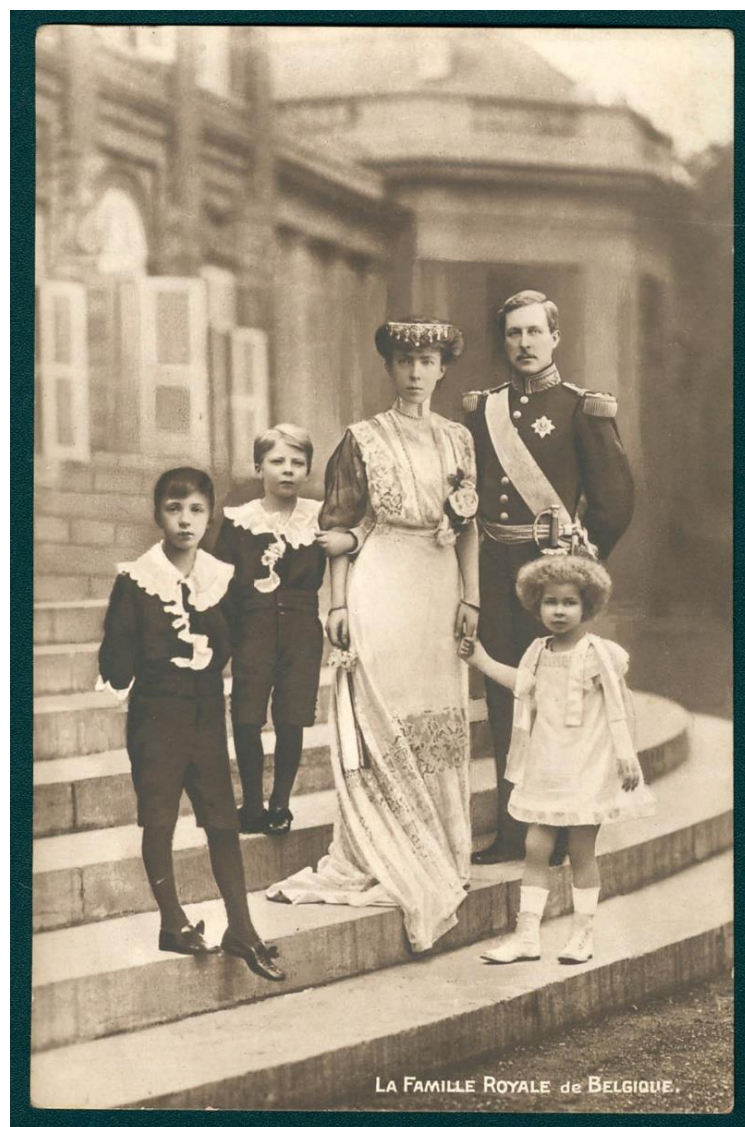
Muhammad Ansi *Hands holding flowers trough bars* (2016)

John Lennon

Het Oordeel van Paris van Peter Paul Rubens

Het 7de linieregiment in hun kantonnement in Leuven, 5-10 augustus 1914. Foto genomen door soldaat Jean Pecher.

Het 7de linieregiment met een mitrailleur tijdens de Eerste Wereldoorlog. Foto genomen door soldaat Jean Pecher.

Soldaat Jean Pecher in de ruïnes van het dorp Lo in november 1915.

Groepsfoto van de familie Buysse tijdens een diner in Landegem, ca. 1891-1899.

Groepsfoto van de familie Buysse – Beaucarne in Ename, ca. 1896.

Familieportret van de familie Buysse-Beaucarne, ca. 1891-1899.

Danseressen van het Liberaal Meisjesgenootschap Jeugdopbeuring tijdens een voorstelling, ca. 1900-1930.

Betoging in Gent voor enkelvoudig stemrecht voor mannen, 1913.

Groepsfoto van de werknemers van de steenkapperij Romain Clement in de werkplaats te Lokeren, ca. 1900-1914.

© Liberas 2020

www.liberas.eu

educatie@liberas.eu